

Департамент освіти і науки
Чернівецької обласної державної адміністрації
Вище професійне училище № 24

Методична розробка

на тему:

"Учись учитись"

(поради для учнів)

Розробила:

Ковалик Ольга Миколаївна

викладач хімії ВПУ №24

викладач вищої категорії

викладач-методист

м.Заставна

*Ми часто втомлюємося не тому, що
працюємо, а тому, що погано працюємо*

О. Ухтомський

Протягом багатьох років мені приходится працювати з учнями, які закінчили неповну базову середню школу і продовжують навчання в системі профтехосвіти. На перший погляд здається, що це вже зовсім дорослі люди, які мають уже досвід розумової праці і свої інтелектуальні навички можуть вдосконалювати самостійно.

З часом, викладаючи хімію, я зрозуміла, що логічне мислення потрібно розвивати на кожному уроці. Використовуючи в своїй роботі лекційні, семінарські форми занять, залучаючи учнів до написання рефератів, підготовки повідомлень, виявила, що більшість учнів не вміють застосовувати знання в нових ситуаціях, тобто перебувають на репродуктивному рівні засвоєння знань.

Не всі учні вміють самостійно і ефективно працювати з підручником: читають текст, не завжди розуміючи зміст; не вміють знайти та виділити головне; не дотримуються порядку виконання письмових завдань тощо. Це створює труднощі при виконанні домашніх завдань та опрацюванні додаткового матеріалу. Все це стало стимулом для пошуку нових форм організації розумової роботи учнів на уроці.

Для роботи можна рекомендувати правила організації розумової діяльності учнів, які застосовуються при різних формах проведення уроків.

1. Вступні уроки загального ознайомлення з темою.

Правила НОП на уроці:

- Учися слухати;
- Навчися складати конспект із голосу вчителя.

2. Уроки внутрішньо-предметного узагальнення.

- Правила запам'ятовування;
- План-конспект;
- Як складати тези;
- Як робити виписки.

3. Урок індивідуального опрацювання матеріалу.

- Правила запису тексту;
- Як скласти конспект;
- Як робити виписки;
- Вільний конспект.

4. Урок міжпредметного узагальнення.

- Навчися складати конспект із голосу вчителя;
- Правила запам'ятовування;
- Вільний конспект.

5. Урок – експеримент.

- Навчися складати конспект із голосу вчителя;
- Як складати тези;
- Навчися правильно висловлювати свої думки;
- Навчися спостерігати;
- План проведення експерименту або спостереження.

6. Урок – практикум.

- Як робити виписки;
- Правила запису тексту;
- Навчися спостерігати;
- План проведення експерименту або спостереження.

7. Тематичний залік.

- Тематичний конспект
- Правила запам'ятовування;
- Навчися правильно висловлювати свої думки;
- Текстовий (цитатний) конспект.

8. Урок – семінар.

- Як робити виписки;
- Як підготувати реферат;
- Вільний конспект;
- Тематичний конспект;
- Навчися правильно висловлювати свої думки.

Застосування цих правил учнями на уроках допомагає їм правильно організувати свою розумову діяльність, активізує пізнавальну діяльність учнів на уроці, привчає їх до самостійності і організованості. Головні правила організації розумової діяльності учнів знаходяться в кабінеті на видному місці і доступні для користування учням.

I. Учися слухати

1. Наведи порядок на робочому місці – зайві речі не повинні відвертати твоєї уваги.
2. Пам'ятай: розслаблене тіло – розслаблена увага. Сядь в зручній позі.
3. Уважно прочитай тему уроку.

4. Усвідом мету уроку.
5. Ознайомся з планом уроку.
6. Звертай увагу на інтонацію викладання матеріалу вчителем, слідкуй за повторами в його розповіді: таким чином він виділяє головні думки.
7. Намагайся уявити те, що почуєш.
8. Порівнюй почуте з тим, що вже знаєш.
9. Вирізняй в лекції головні думки, положення, пов'язуй їх із темою уроку.

II. Навчися складати конспект із голосу вчителя

1. Не починай записувати матеріал з перших слів учителя, спочатку прослухай думку до кінця і зрозумій її.
2. Починай писати тоді, коли вчитель закінчує виклад однієї думки і починає її коментувати.
3. Не намагайся записувати все почуте (можна загубити головну думку), відкидай зайві слова.
4. Скорочуй слова, деякі з них намагайся позначити символами. Після скорочень залишай місце, щоб закінчити конспект вдома.
5. Намагайся писати швидко (не менше як 120 літер за хвилину).
6. Якщо у викладанні вчителя трапляються незрозумілі місця, - залиши пропуск у зошиті, після уроку уточни у вчителя і запиши.
7. Використовуй загальні правила ведення конспекту (роби відступи, виділяй головну думку і т.д.).
8. У найближчі дні опрацюй текст конспекту: виправ стиль, постав розділові знаки, допиши текст, виділи головне.

III. Правила запису тексту

1. Запис повинен бути компактным, щільним, щоб на сторінці розміщувалося якомога більше тексту.
2. У тексті необхідно використовувати певні виділення, позначення (заголовки та підзаголовки, висновки тощо). Під час першого запису виділення краще робити чорнилом, яким написаний весь текст; повторне виділення можна робити іншим кольором (однак не варто перетворювати текст на кольоровий малюнок); роби відступи для позначення абзаців і пунктів плану; відділяй одну думку від іншої; виділяй текст за допомогою рамки (означення, формули, правила, закони).
- З часом у тебе виробиться власна система ведення конспекту.
3. Під час запису тексту необхідно користуватися скороченнями.

IV. Як робити виписки

1. Прочитай назву статті, намагайся зрозуміти її.
2. Уважно читай текст, під час читання намагайся стисло записати основне.
3. Намагайся записувати скорочено.

4. Відділяй одну думку від іншої.
5. Склади бібліографічний список використаних книжок і статей.

V. Як скласти конспект

Види конспектів:

- *план-конспект;*
- *текстовий (цитатний);*
- *вільний;*
- *тематичний;*
- *схематичний.*

Основні вимоги до написання конспекту: системність і послідовність викладу матеріалу, стислість, переконливість і доказовість.

Етапи конспектування

1. Прочитай текст, виділи в ньому нові слова, незрозумілі місця, назви; склади перелік головних думок, які містяться в тексті; склади простий план.
2. З'ясуй за словником значення незрозумілих слів, випиши їх у зошит.
3. Повторне читання поєднуй із записом головних думок автора та їх ілюстрацій. Запис веди своїми словами, не переписуй текст статті, намагайся писати скорочено, користуйся правилами запису тексту.
4. Прочитай конспект ще раз, доопрацюй його.

VI. План-конспект

Характеристика конспекту: скорочений, простий, швидко складається і запам'ятовується; вчить виділяти головне, чітко і послідовно викладає думки, дає змогу усвідомити матеріал ще в процесі його вивчення. Все це робить його незамінним під час підготовки доповіді, виступу. Однак працювати з ним через деякий час важко, тому що погано відновлюється в пам'яті зміст матеріалу.

Етапи роботи

1. Склади план прочитаного тексту або скористайся готовим.
2. Роз'яснюй стисло й показово кожен пункт плану, знайти розумну і ефективну форму запису.
3. Сформулюй і запиши висновки.

VII. Текстовий (цитатний) конспект

Характеристика конспекту: складається із висловів автора; використовується для роботи з першоджерелами. Але він не сприяє активному мисленню, може бути ілюстрацією до теми.

Етапи роботи

1. Прочитай текст, виділи в ньому головний зміст, ті основні цитати, що увійдуть до конспекту.

2. Користуючись правилами скорочення цитат, випиши їх у зошит. Форма запису може бути різною. Наприклад: а)...(цитата); б)...(висновок); в) головні питання; докази (цитати); висновки.
3. Прочитай написаний текст, порівняй його з оригіналом.
4. Зроби узагальнюючий висновок.

VIII. Вільний конспект

Характеристика конспекту: він потребує значних зусиль під час складання, сприяє засвоєнню матеріалу, потребує вміння активно використовувати всі типи записів – плани, висновки.

Етапи роботи

1. Використовуючи першоджерела, добери матеріал, який тебе цікавить, вивчи його, намагайся його усвідомити.
2. Зроби необхідні виписки головних думок, цитат, склади тези.
3. Використовуючи підготовлений матеріал, сформулюй основні положення теми.

IX. Тематичний конспект

Характеристика конспекту: він може бути оглядовим або хронологічним: допомагає характеризувати різні погляди на одне і те саме питання, використовувати власний досвід; конспект використовується під час роботи над доповіддю, повідомленням, рефератом.

Етапи роботи

1. Вивчи кілька джерел і вибери з них потрібний матеріал.
2. Подумки оформи прочитаний матеріал у вигляді плану.
3. Користуючись цим планом, стисло виклади відібраний та усвідомлений матеріал.

X. Як складати тези

1. Спочатку треба ознайомитися зі змістом матеріалу, звернути увагу на шрифтові виділення.
2. Потім необхідно поділити текст на смислові блоки (наприклад, за допомогою плану).
3. У кожній частині визнач провідну думку (можна її підкреслити).
4. Зрозумій суть виділеного, сформулюй своїми словами або знайти відповідне формулювання в тексті.
5. Тези нумеруй – це збереже логіку авторського тексту.
6. Відділяй тези одну від іншої – це полегшить роботу з ними.

XI. Як підготувати реферат

1. Добери відповідну літературу, ознайомся з її змістом.
2. Користуючись закладками, відмічай важливі місця або зроби виписки.

3. Склади план реферату.
4. Використовуй рекомендації зі складання тематичного конспекту; напиши реферат, після чого вислови своє ставлення до відповідної теми та її змісту.
5. Прочитай текст та відредагуй його.
6. Існують правила оформлення реферату: на титульній сторінці запиши тему реферату, дані про себе; текст записуй з одного боку сторінки; починай з плану; не забувай залишити широкі поля; не користуйся скороченнями; в кінці реферату подай список використаної літератури, залиши місце для написання рецензії.

XII. Правила запам'ятовування

1. Спочатку треба зосередитися, націлитися на запам'ятовування.
2. Намагайся зрозуміти зміст матеріалу, інакше буде працювати лише механічна пам'ять, яка менш продуктивна, ніж логічна.
3. Приділяй особливу увагу структурі матеріалу, продумай, чим спричинена така послідовність його викладу.
4. Відділяй основний матеріал від ілюстративного, який не потрібно запам'ятовувати.
5. Промовляй подумки нові слова, дати.
6. Проговори вголос формулювання висновків, законів.
7. Наприкінці треба відтворити весь матеріал згідно з планом.

XIII. Як працювати з новими термінами

1. Випиши нові терміни в зошит або словник.
2. Прочитай термін або визначення поняття, чітко проговори його про себе кілька разів.
3. Подумай, яке смислове значення цього терміну, визначення, поняття. Що він виражає?
4. Перекажи зміст терміну або поняття своїми словами.
5. Знайди в тексті факти або приклади, що конкретизують даний термін (визначення поняття, закон).
6. Підбери свої приклади.

XIV. Навчися правильно висловлювати свої думки

1. Для того щоб грамотно говорити, треба навчитися читати і слухати.
2. Читаючи, намагайся уявити, зрозуміти та запам'ятати художні особливості мови.
3. Накопиченню активного запасу слів сприятиме ведення словника нових слів, тренування в їх запам'ятовуванні, добір до них синонімів та антонімів.
4. Намагайся не лише зрозуміти думку лектора, а й прийоми її викладу.
5. Слідкуй за тим, щоб у розповіді не траплялися слова-паразити, не роби зайвих повторів – це призводить до зубожіння мови.

6. Слідкуй за будовою речень, не роби з них складних конструкцій.
7. Кожного дня читай уголос протягом 10-15 хв, намагайся зберігати авторську інтонацію.

XV. Навчайся спостерігати

1. Спочатку треба з'ясувати мету дослідження.
2. З'ясуй, що є предметом спостереження.
3. Розроби план спостереження.
4. Визнач форму запису спостережень (під час досліду або після нього).
5. Дослідження доцільно повторити для підвищення його об'єктивності.
6. Звертай увагу на те, за яких умов відбувалися досліди, який час вони тривали.
7. Пам'ятай, що мета дослідження – повно і стисло визначити ознаки явищ, що відбувалися.
8. Порівняй результати свого дослідження з відомими фактами.
9. Добуті результати треба оформити письмово або графічно у вигляді схем, малюнків.

XVI. Як користуватися інструкцією до лабораторної чи практичної роботи

1. Уважно прочитай інструкцію проведення лабораторного досліду. Усвідом, чи все зрозуміло, чи щось викликає забруднення.
2. Вдумайся в назву інструкції та описання досліду.
3. Продумай, яка послідовність виконання окремих хімічних операцій в запропонованому досліді.
4. Розглянь ілюстрації (малюнки, таблиці, схеми), включені в інструкцію даного досліду.
5. Керуючись точно інструкцією виконай дослід.
6. Результати спостережень запиши в зошит. Зроби висновки.

XVII. План проведення експерименту або спостереження

- I. 1. Сформулюй мету експерименту.
2. Сформулюй робочу гіпотезу дослідження.
3. З'ясуй можливі зв'язки досліджуваного об'єкта з іншими, раніше вивченими об'єктами.
- II. Сплануй проведення експерименту.
 1. З'ясуй, які умови, прилади потрібні для досліду.
 2. Склади схему проведення експерименту.
 3. Обери найкращий метод запису результатів.
- III. Проведи експеримент (спостереження).

1. Послідовно виконай всі етапи спостереження.
2. Зроби необхідні виміри, запиши результати.
3. Перевір добути результати.

IV. Оброби результати.

1. Порівняй добутий результат із гіпотезою дослідження.
2. Сформулюй висновок.
3. Напиши короткий зміст про проведену роботу.